

AT VÆRE LÆRER

Praktiske informationer vedr. modulet:

At være lærer (LÆR) er et tredags-internat med overnatning på et kursussted i din region. Se på Pædagogikums hjemmeside for informationer om kursusstedets adresse og datoer for internatet.

Der er bestilt overnatning på kursusstedet.

Du bedes kontakte kursusstedet, hvis du har særlige ønsker til kost (vegetar, allergener etc.).

Modulet begynder kl. 10.00 dag 1, og det slutter dag 3 kl. 15.

Ca. en uge før modulet finder du et detaljeret program under dit holdnavn i Teams.

Modulets indhold – hvad kan du forvente at blive undervist i?

Velkomst og præsentation af Teoretisk Pædagogikum, underviseren og kandidaterne på holdet

Læreren, skoleformerne og fagene

- Perspektiver på, hvad det vil sige at være lærer i gymnasieskolen, herunder skoleformer og fag.

Eleverne i klassen, klasserumsledelse og kommunikation

- Forholdet mellem lærer, elever og fag.
- Fokus på elever, deres forudsætninger, strategier og motivation.

Undervisningsdidaktik/metodik

- Undervisnings-teoretisk grundlag for at tale om, tilrettelægge og gennemføre undervisning. Centralt er begreberne 'FIMME-modellen', 'læringscirklen' og 'den didaktiske trekant'.
- Gennem undervisningsøvelser afprøves, hvad en lærer har brug for at vide for at undervise.

Forberedelse til modulet

1. Læs pensum.
2. Skriv i 2x7 minutter ud fra følgende spørgsmål:
 - a. Hvad vil det sige at være gymnasielærer, og hvad kræver det at blive en god gymnasielærer? Hvorfra har jeg mine forestillinger om, hvad en god lærer er? Hvorfor er jeg blevet gymnasielærer?
 - b. Hvad kan mit (hoved)fag, herunder mit fag i samspil med andre? Hvad bidrager mit fag med i forhold til elevernes almene dannelse og studiekompetence? Hvis du er i tvivl om det sidste ud fra din faglige viden, kan du tage et kig i [fagenes læreplaner](#).
3. Find og medbring et artefakt, der er kendetegnende for ét af dine fag. Det kunne fx være en terning i matematik eller en roman i dansk. Artefaktet skal være af en sådan karakter, at når eleven møder den, ved eleven, at netop dette fag er i spil.
4. Formulér kort skriftligt ud fra din erfaring med enten egen eller andres undervisning, hvilken udfordring ved undervisning eller det 'at lære et fag', som særligt optager dig. Det kan også være en udfordring, du en gang har oplevet ved selv at være elev hos en lærer/underviser.
5. Gem dine refleksionskrivninger på din computer. De skal senere lægges i din portfolio, som du introduceres til på uddannelsen.

Pensumliste

Tematisk baggrundslæsning

- Steen Beck (2019): *Didaktisk tænkning på arbejde – en brugsbog til almen didaktik på det gymnasiale pædagogikum*. Forlaget Frydenlund:
 - Kap. 1: Nutidens gymnasium og pædagogikum. Siderne 13-56
 - Kap. 2: De gymnasiale uddannelsers formål i et undervisningsperspektiv. Siderne 59-66 og siderne 86-96.
 - Kap. 3: Didaktik, læringsrum og vidensformer. Siderne 99-105.
 - Kap. 6: Livet i klassen. Siderne 199-216.
 - Kap. 7: Motivation, deltagerforudsætninger og mestringsstrategier. Siderne 219-237 (læs frem til den grå boks).
 - Kap. 8: Teorier om læring og undervisning. Siderne 273-279.

Siderne indeholder cases, som underviserne anvender i et udvalg på modulet. Disse cases er placeret i grå bokse, og du kan i din forberedelse læse dem, men du skal ikke.

Uddybende tematisk læsning

- Noemi Katznelson og Arnt Louw: 'Unge i gymnasiet', i Jens Dolin et al., *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 4. udgave. København: Hans Reitzels Forlag 2020, siderne 83-101.
- Lars Brian Krogh og Hanne Møller Andersen: 'Elevs motivation i undervisningen', i Jens Dolin et al.: *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 4. udgave. København: Hans Reitzels Forlag, siderne 250-267.
- Eva Frydensberg Holm: 'Gymnasiet er i en meningskrise'. Interview med forskerne Noemi Katznelson og Jens Erik Kristensen i *Gymnasieforskning* nr. 19 maj 2020, siderne 18-23.

- Peter Hobel: 'Planlægning af forløb og enkelttimer' i Jens Dolin et al. *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 4. udgave. København, Hans Reitzels Forlag 2020, siderne 285-301.
- Alexander von Oettingen: *Pissedårlig undervisning*, Hans Reitzels Forlag 2019, siderne 13-19.
- Peter Hobel: *Teopædagogik – den skriftlige prøve i teoretisk pædagogikum – produkt og proces*. Frederiksberg. Frydenlund 2019, siderne 57-64 og siderne 81-94.

INTERESSELÆSNING

- Jens Christian Nielsen: 'Elevtrivsel i gymnasieskolen', Pædagogisk indblik 06, DPU Aarhus Universitet 2020; <https://dpu.au.dk/viden/paedagogiskindblik/elevtrivsel-i-gymnasieskolen>
- Dion Rüsselbæk Hansen; Lene Larsen & Michael Paulsen: 'I. Refleksion og læreruddannelse' i *Undervisning, dannelse og ungdomsliv: refleksionsperspektiver og læreuddannelse*. Odense. Syddansk Universitetsforlag 2019, siderne 11-32.

Litteraturpræsentation *At være lærer*

I studieordningen for Teoretisk Pædagogikum er nævnt en række mål for hvert modul. Målene for dette modul har vi oversat til tre tematikker:

- 1) Læreren, skoleformerne og fagene,
- 2) eleverne i klassen, klasserumsledelse og kommunikation og
- 3) undervisningsdidaktik og metodik.

Når du forbereder dig til undervisningen, kan du derfor fokusere på, hvad materialet siger om

- a) gymnasielærer-uddannelsen og -professionen og
- b) at undervise i mit/mine fag (hvad og hvorfor), og netop de elever i den specifikke klasse og på den uddannelse (hvem) og hvordan (metode).

Steen Beck forholder sig til begge punkter, og især til punkt b er hans beskrivelse af '**den dobbelt kvalificerede lærer**' s. 26 og frem vigtig. Her refererer han til den amerikanske uddannelsesforsker Lee Shulman, der udpeger, at man som gymnasielærer dels skal have viden om:

- a) fag og læreplaner,
- b) almindelig didaktik og pædagogik,
- c) fagdidaktik,
- d) kontekst-viden.

'Fag' i punkt a dækker over den første kvalifikation, mens punkterne b-d dækker over den anden kvalifikation i det at blive gymnasielærer. På modulet vil dine undervisere introducere dig til Shulman og begrebet 'PCK' (Pedagogical Content Knowledge) og for en model, der anskueliggør de forskellige vidensgrundlag.

Når du læser, vil du opdage, at teksterne taler på tværs af de temaer og punkter, der er anført ovenfor, men prøv alligevel at se, om du kan bruge inddelingen til at skabe et overblik.

1) Tekster om læreren, skoleformer og fagene:

I kap. 2 beskriver Beck de gymnasiale uddannelsers formål, deres udvikling og forskellige mål. Beck forklarer, hvorfor gymnasiet ser ud, som det gør, og hvilken ramme, læreren underviser i, og med hvilket formål. Begreberne dannelse, almindannelse og studiekompetence er centrale, hvilket igen kobler til dine fag, som du skal lære at transformere fra videnskabsfag til undervisningsfag målrettet bestemte elever på bestemte uddannelser.

2) Tekster om eleverne i klassen, klasserumsledelse og kommunikation:

I skolesammenhænge tales ofte om gode og dårlige elever og om gode og dårlige klasser. Litteraturen med fokus på eleverne og klasseledelse skal give et mere nuanceret sprog til at arbejde med eleverne i gymnasieskolen. Beck stiller en (samtdiagnose med udgangspunkt i Ziehe i forhold til elev- og ungdomskulturen, og han introducerer begreber og modeller til brug for at forstå eleverne. I den sammenhæng er motivationsbegrebet centralt, og begrebet gør det muligt at undersøge, hvad der får elever til at engagere sig i undervisningen. Dette tematiserer Andersen & Krogh i teksten 'Motivation', hvor de dels præsenterer forskellige motivationsteorier, og dels opstiller en række anbefalinger til, hvordan lærere kan arbejde med elevmotivation med reference til CARTAGO, som er en oversigt over flere forskellige motivationsteorier.

Hos Katznelson & Louw samt i Eva Frydensberg Holms interview med samme Katznelson og Jens Erik Kristensen undersøges og diskuteres, hvorfor de unge vælger at gå på en gymnasial uddannelse, hvad der motiverer dem undervejs, og hvad de gør sig af forestillinger om tiden efter gymnasiet. Teksterne lægger op til en uddybning og drøftelse af fx skuffede forventninger og manglende motivation versus, hvad der kan motivere de unge. Der lægges op til en debat af lærer- og elevroller og af, hvad det i dag vil sige at lave ungdomsuddannelse og med hvilke mål/formål.

Motivationstematikken foregriber temaer som evaluering og feedback, som bearbejdes senere på uddannelsen. Samtidig tematiseres klasserumsledelse og kommunikation, da vi ved fra forskningen, at klasseledelse og lærerens relationsarbejde kan være afgørende for elevernes faglige og sociale læring samt deres trivsel. Begrebet trivsel er siden 2016, hvor gymnasierne har skullet foretage årlige trivselsundersøgelser blandt eleverne, fået mere og mere opmærksomhed. Hvis du derfor har lyst til at læse mere om trivsel og motivation, kan du vælge at læse den første interesstekst af Jens Christian Nielsen, vi foreslår. Interessertekster på Teoretisk Pædagogikum er ikke en del af pensum, og vi ser intersematerialerne som noget, du selv kan vælge at dykke ned i alt efter interesse.

3) Tekster om undervisningsteori og -metodik:

I baggrundsmaterialets kap. 3 introducerer Beck den didaktiske trekant, og underviserne vil på modulet præsenterer hans læringscirkel. Cirklen åbner for en sammenhæng mellem arbejds- og vidensformer i forskellige undervisnings- og læringsrum, som kan etableres gennem forskellige former for kommunikation. Vi er nu i gang med undervisningens 'hvordan'.

I teksten 'Planlægning af forløb og enkelttimer' peger Peter Hobel på tre didaktiske grundspørgsmål, en lærer altid må forholde sig til: Hvorfor man skal undervise i et fag, hvad man konkret skal undervise i, og hvordan man vil undervise i det. FIMME opstilles i forlængelse heraf som en didaktisk model for

planlægning af et forløb.

I teksten *Pissedårlig undervisning* forholder Alexander von Oettingen sig til dette 'hvordan'. Teksten lægger op til debat om, hvad god undervisning er i modsætning til pissedårlig undervisning. Ofte forstår vi ting i forhold til deres modsætninger, og det kan være interessant at overveje, hvad det er for en undervisning, vi helst vil undgå. Derfor er du i hjemmeopgaverne blevet bedt om at besvare spørgsmål, hvor du forholder dig til dig selv. Der vil her typisk være tale om det, vi i uddannelsen kalder for 'hverdags-tanker', mens du gennem uddannelsen vil lære teoretisk at begrunde, hvorfor du gør, som du gør i undervisningen.

Den følgende tekst 'Teopæd-opgaven – produkt og proces' er endnu en tekst skrevet af Peter Hobel. I det valgte uddrag forklarer han, hvordan forskellige skriveaktiviteter er didaktiske redskaber på pædagogikumuddannelsen, og som du i lighed andet, du introduceres til, også kan medtænke i dit 'hvordan' i egen undervisning. I løbet af teksten anvender Hobel begreberne K2- og K3-nivauer, som er den norske didaktikforsker Erling Lars Dales begreber. Dale har argumenteret for, at det som lærer ikke er nok at mestre sit fag. Man skal også kende og bruge en række fremgangsmåder til at forstå undervisning og elevernes læring. Derfor opnår en lærer professionalisering gennem følgende tre kompetenceniveauer, hvor man mestre at:

K1: gennemføre undervisning forstået som målrettet læring, kommunikation, kompetence og opdragelse

K2: lave undervisningsplaner ud fra læreplaner og mål – alene og sammen med andre lærere

K3: udvikle undervisning og læreplaner på grundlag af didaktisk teori.

De tre K-niveauer er centrale for progressionen i dit pædagogikum, og Hobel forklarer, hvordan fx portfolio, aktionslæring og det fagdidaktiske projekt ses som vigtige led i processen frem mod teopæd-prøven og som redskaber, der er med til at kvalificere dit pædagogikum. Det er tidligt at begynde at tænke på besvarelsen af teopæd-prøven, men flere kandidater har anbefalet, at dette afsnit læses til uddannelsens første modul, fordi de fandt det informerende om skrivning frem mod prøven.

Til sidst er der foreslået endnu en tekst til interesselæsning. Den stammer for den ene af uddannelsens grundbøger, *Undervisning, dannelse og ungdomsliv*. Her kan du vælge at læse bogens indledende kapitel, hvor Dion Hansen, Lene Larsen og Michael Paulsen kommer med et bud på, hvad man som gymnasielærer kan undersøge og reflektere over, så man sikrer, at eleverne får den bedst mulige undervisning. Der skal senere i uddannelsen læses mere i bogen, hvorfor nogle kandidater foretrækker at have læst dette indledende kapitel på eget initiativ. På modulet uddybes nogle af pointerne fra dette kapitel af den ene af bogens forfattere i en vodcast.